

**«Σπόροι και Καρποί: Με τον Σιταράκη
στου Μύλου το Δρομάκι»
Ένα Εκπαιδευτικό Πρόγραμμα του ΚΠΕ Βελβεντού**

Πολυξένη Φυτάκη, Σαμαράς Κωνσταντίνος
Εκπαιδευτικοί του ΚΠΕ Βελβεντού

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Το εκπαιδευτικό περιβαλλοντικό πρόγραμμα «Σπόροι και Καρποί. Με τον Σιταράκη στου Μύλου το δρομάκι» δημιουργήθηκε για τις εκπαιδευτικές ανάγκες του Κ.Π.Ε. Βελβεντού και απευθύνεται σε μαθητές του νηπιαγωγείου και των πρώτων τάξεων του δημοτικού σχολείου, με γενικότερο σκοπό να δοθεί η δυνατότητα στους μικρούς μαθητές και τους εκπαιδευτικούς τους, μέσα από βιωματικές προσεγγίσεις να αντιληφθούν τον σπουδαίο ρόλο της υγιεινής διατροφής, ειδικότερα για το βασικό είδος διατροφής όπως είναι το ψωμί. Το πρόγραμμα δημιουργήθηκε με βάση τις θεμελιώδεις αρχές της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης και περιλαμβάνει τα εξής στάδια τα οποία ομαδοποιούνται σε πέντε βασικά στάδια.

- *Υποδοχή των παιδιών στο Κέντρο, και γνωριμία με την παιδαγωγική ομάδα.*
- *Προσαρμογή στο χώρο με παιχνίδι και μουσική*
- *Εισαγωγή των μικρών μαθητών στο Θεωρητικό μέρος του προγράμματος*
- *Ολιγόλεπτες προβολές για τις Κατάλληλες Συνθήκες που χρειάζεται ο σπόρος για να βλαστήσει και να αναπτυχθεί και για τη σπουδαιότητα των σπόρων και των καρπών*
- *Πεζοπορία μέσα από τα στενά σοκάκια του χωριού μέχρι τα σταροχώρα ακολουθώντας τη σήμανση με το σποροσιταράκη*
- *Πεζοπορία μέχρι τον παλιό Νερόμυλο ακολουθώντας την εξέλιξη ενός παραμυθιού*
- *Δραστηριότητες στον παλιό Νερόμυλο*
- *Δραστηριότητες έκφρασης και αξιολόγησης για να διαπιστωθεί η ενίσχυση των γνώσεων των μαθητών που προήλθαν από τη βιωματική εμπειρία τους*

Για την επιστημονική και παιδαγωγική υποστήριξη του προγράμματος αξιοποιήθηκε το εκπαιδευτικό υλικό του ΚΠΕ Βελβεντού, οι μαρτυρίες παλιών γεωργών, μυλωνάδων και ποικίλη βιβλιογραφία.

ΛΕΞΕΙΣ – ΚΛΕΙΔΙΑ: *Σπόροι, καρποί, κατάλληλες συνθήκες βλάστησης, υδροκίνηση, διατροφή, μεταποίηση.*

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Είναι γνωστό πως το σχολικό έτος 2008- 2009 προτείνεται από το ΥΠΕΠΘ ως θεματικό έτος αφιερωμένο στη «Γεωργία, Διατροφή και Περιβάλλον». Η άνιση κατανομή των διατροφικών αγαθών, έχει δημιουργήσει δυο διαφορετικούς κόσμους. Τον κόσμο της πείνας και τον κόσμο της διατροφικής σπατάλης. Επί πλέον στις οικονομικά αναπτυγμένες κοινωνίες οι διατροφικές συνήθειες έχουν αλλάξει τόσο δραματικά, ώστε η υγιεινή διατροφή να έχει γίνει πλέον καινοτομία. Το γρήγορο φαγητό, αμφιβόλου

διατροφικής αξίας δημιούργησε σημαντικά προβλήματα υγείας στους καταναλωτές με νέες ασθένειες που πριν από εκατό χρόνια αγνοούνταν.

Η ανάγκη λοιπόν να αντιμετωπιστούν αυτά τα προβλήματα είναι πλέον επιτακτική. Ο Μεσογειακός τρόπος διατροφής πρέπει να μην αντιμετωπίζεται πια ως μια «μόδα». Και πρώτα από όλα το ψωμί ως βασικό διατροφικό αγαθό, θα πρέπει να καταναλώνεται σωστά. Η προσπάθεια θα είναι δύσκολη αφού εκτός από τις σύγχρονες διατροφικές συνθήκες, πρέπει να αντιμετωπιστούν και τα τεράστια οικονομικά συμφέροντα που έχουν αναπτυχθεί στη βιομηχανία του φαγητού.

Η εκπαίδευση για τη σωστή διατροφή πρέπει να ξεκινά από τη γέννηση και επομένως στην παιδική και εφηβική ηλικία και μέσα από το σχολείο.

Το εκπαιδευτικό περιβαλλοντικό πρόγραμμα «**Σπόροι και Καρποί. Με τον Σιταράκη στου Μύλου το δρομάκι**», που σχεδιάστηκε από την Παιδαγωγική Ομάδα του ΚΠΕ Βελβεντού, περιλαμβάνει μέσα από τις δράσεις του κυρίως τέτοιους προβληματισμούς. Προβληματισμοί και γνώσεις που αναφέρονται τόσο στις συνθήκες παραγωγής πρωτογενών αγαθών, όσο και στη σωστή μεταποίηση και την κατανάλωσή τους.

Ειδικότερα αναφέρεται κυρίως στη διαδικασία παραγωγής σιταριού, τη μεταποίησή του σε αλεύρι μέσα από παραδοσιακές μεθόδους, στην παρασκευή ψωμιού ολικής άλεσης και στην κατανάλωση αγνών προϊόντων.

Δημιουργήθηκε για τις εκπαιδευτικές ανάγκες του Κ.Π.Ε. Βελβεντού με γενικότερο σκοπό να δοθεί η δυνατότητα στους μικρούς μαθητές και τους εκπαιδευτικούς τους, μέσα από βιωματικές προσεγγίσεις να αντιληφθούν τον σπουδαίο ρόλο της υγιεινής διατροφής, ειδικότερα για το βασικό είδος διατροφής όπως είναι το ψωμί. Με το πρόγραμμα αυτό οι μαθητές έχουν τη δυνατότητα να ασχοληθούν με ποικίλες δραστηριότητες όπως:

- Αναγνώριση σπόρων
- Εκτίμηση της αξίας τους
- Κατάλληλες Συνθήκες για τη βλάστηση των σπόρων και την ανάπτυξη των φυτών
- Συγκομιδή, επεξεργασία
- Μεταποίηση
- Γευστική δοκιμή

ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΕΠΙΛΟΓΗΣ ΤΟΥ ΘΕΜΑΤΟΣ ΚΑΙ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

Βασικά κριτήρια τα οποία συντέλεσαν στη δημιουργία του προγράμματος δίνονται συνοπτικά παρακάτω.

- Τελευταία όλο και περισσότερο συναντά κανείς στις εφημερίδες, στα περιοδικά και στην τηλεόραση, ειδήσεις για τις γενετικά τροποποιημένες καλλιέργειες και τις επιπτώσεις τους στη χλωρίδα και την πανίδα. Από την άλλη η στροφή προς την κατανάλωση βιολογικών προϊόντων μας έδωσαν ένα επιπλέον ερέθισμα για να ασχοληθούμε με το θέμα των σπόρων, του εδάφους και της σημασίας του για την εξέλιξη της ζωής και της διατήρησης της βιοποικιλότητας.
- Η σωστή διαχείριση των διατροφικών αγαθών (πχ ενάντια στην υπερκατανάλωση) με στόχο την αντιμετώπιση της πείνας που μαστίζει κυρίως τις οικονομικά ασθενέστερες χώρες, αλλά και

- οι σύγχρονες διατροφικές συνήθειες (πχ ποιότητα, θρεπτική αξία), είναι ζητήματα για τα οποία ο άνθρωπος όσο πιο νέος αποκτήσει αξίες και διαμορφώσει συμπεριφορές μπορεί αφενός να τα αντιμετωπίσει αποτελεσματικότερα και να συμβάλλει στην εξάλειψή τους,
- Επομένως το πρόγραμμα χωρίς να επιδιώκει απαραίτητα στη διαμόρφωση συγκεκριμένων διατροφικών συμπεριφορών, αποβλέπει στη δημιουργία ενημερωμένων πολιτών με κοινωνικές και περιβαλλοντικές ευαισθησίες.
- Τέλος η αλόγιστη χρήση μη ανανεώσιμων ενεργειακών πόρων σ' όλες σχεδόν τις ανθρώπινες δραστηριότητες, είναι ένα ζήτημα το οποίο πριν να δημιουργήσει αξεπέραστα προβλήματα, πρέπει να αντιμετωπιστεί κυρίως με την ενημέρωση. Στο πρόγραμμα οι μαθητές μπορούν να γνωρίσουν τις παραδοσιακές μεθόδους επεξεργασίας των δημητριακών (πχ άλεση σε νερόμυλο), χωρίς αυτό να γίνεται αυτοσκοπός αφού για πολλούς και ευνόητους λόγους δεν είναι δυνατόν να επιστρέψουμε σε τέτοιες λιγότερο αποδοτικές μεθόδους. Επιδιώκεται όμως να αντιληφθούν πως η σωστή διαχείριση των ενεργειακών πόρων είναι πλέον μονόδρομος.

ΕΠΙΔΙΩΞΕΙΣ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΠΡΑΓΜΑΤΟΠΟΙΗΣΗ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

Βασική επιδίωξη κατά την επιλογή και το σχεδιασμό του θεωρητικού μέρους, αλλά και των δραστηριοτήτων του προγράμματος, ήταν η ενημέρωση και η ευαισθητοποίηση των μικρών μαθητών μέσα από τη δημιουργία ευχάριστου κλίματος προσαρμοσμένο στην ψυχοσύνθεσή τους. Έτσι μέσα από μυθοπλαστικές κυρίως καταστάσεις και χωρίς να χάνεται η ουσία της ρεαλιστικής προσέγγισης των στόχων, οι μαθητές οδηγούνται στο επιθυμητό αποτέλεσμα..

Στο ημερήσιας διάρκειας πρόγραμμα επιδιώκονται απλοί και εφικτοί στόχοι και συγχρόνως ουσιαστικοί.

Συγκεκριμένα επιδιώκεται

- Να δώσει στους μικρούς μαθητές τις κατάλληλες για την ηλικία τους γνώσεις για να γνωρίσουν το περιβάλλον και τα προβλήματά του.
- Να τους δώσει τις απαραίτητες γνώσεις σχετικά με το ρόλο και τη θέση των σπόρων και των φυτών στο οικοσύστημα.
- Να συνδυάσουν τη σπορά με τον υπόλοιπο κύκλο της βλάστησης και της καρποφορίας, του θερισμού, της παραγωγής του αλευριού και της παρασκευής ψωμιού
- Να κατανοήσουν τον παραδοσιακό τρόπο επεξεργασίας των αγροτικών προϊόντων (δημητριακών) με την αξιοποίηση ήπιων μορφών ενέργειας
- Να γνωρίσουν και να κατανοήσουν την αξία της σωστής διατροφής
- Να χρησιμοποιήσουν τους σπόρους σαν πηγή γνώσεων.
- Να βελτιώσουν και να εμπλουτίσουν τον προφορικό τους λόγο.
- Να αναπτύξουν ικανότητες συνεργασίας και να κατανοήσουν την αξία της ομαδικής εργασίας και της από κοινού ανακάλυψης.

ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ

Η ενεργή συμμετοχή των μαθητών σ' όλες τις φάσεις του προγράμματος συμβάλλει στην ουσιαστική επίτευξη των στόχων του. Με τον τρόπο αυτό δίνεται η δυνατότητα

στους μαθητές να παρατηρήσουν, να ερευνήσουν, να αποκομίσουν άμεσες εντυπώσεις, να εκφραστούν και να αποκτήσουν εμπειρίες χρήσιμες και ικανές να συμβάλλουν στη διαμόρφωση περιβαλλοντικής συνείδησης. Οι μέθοδοι που χρησιμοποιούνται στο πρόγραμμα στηρίζονται κατά βάση στην παρατήρηση, στο παιχνίδι, στη συζήτηση, στην πραγματικότητα μέσα από φανταστικές καταστάσεις και τέλος στη γευστική δοκιμή ως επιβράβευση της συμμετοχής τους. Πρέπει να τονιστεί ότι η δομή του προγράμματος χαρακτηρίζεται από τη διαδοχικότητα των δραστηριοτήτων και κορυφώνεται με τη γευστική δοκιμή ψωμιού που συμμετείχαν σ' όλη τη διαδικασία της προετοιμασίας του.

ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

Το πρόγραμμα ολοκληρώνεται σε πέντε διαδοχικά στάδια που χαρακτηρίζονται από την απλότητα ώστε να συμμετέχουν χωρίς να κουραστούν οι μικροί μαθητές των Νηπιαγωγείων και των δυο πρώτων τάξεων του Δημοτικού.

1^ο στάδιο

Υποδοχή των παιδιών, γνωριμία και εξοικείωση με την παιδαγωγική ομάδα, ενημέρωση για τη λειτουργία του ΚΠΕ, προσαρμογή στο χώρο με παιχνίδι και μουσική (κατανόηση του χώρου, του χρόνου και του ρυθμού) που προετοιμάζει και εισάγει τους μικρούς μαθητές στο θεωρητικό μέρος του προγράμματος, χωρισμός σε ομάδες.

2^ο στάδιο

Περιλαμβάνει δραστηριότητες με στόχο να γνωρίσουν οι μικροί μαθητές τους σπόρους και τους καρπούς και τις διαφορές τους. Τα πιάνουν, μαθαίνουν να ξεχωρίζουν τα διαφορετικά είδη ακόμα και με κλειστά μάτια, Με συζήτηση και με οπτικοαουστικό υλικό που έχει δημιουργήσει η Παιδαγωγική Ομάδα, γνωρίζουν τις κατάλληλες συνθήκες που απαιτούνται για να βλαστήσει ο σπόρος. Εδώ ο Σπόρος Σιταράκης συστήνεται και ενημερώνει τα παιδιά για τις κατάλληλες συνθήκες βλάστησής του που στη συνέχεια τις αναλύει. «Είμαι ένα μικρό σποράκι από σιτάρι, γι' αυτό έχω αυτό το όνομα: Σπόρος Σιταράκης. Για να είμαι ειλικρινής στην αρχή δε μου πολυάρεσε το όνομά μου. Μέχρι που έμαθα την ιστορία της ζωής μου κι άλλαξα γνώμη. Ακούστε γιατί.

Με λένε Σπόρο γιατί είμαι μέρος του καρπού από ένα φυτό, που το λένε **σιτάρι**, και όταν βρεθώ σε κατάλληλες συνθήκες μέσα στο έδαφος, βλασταίνω και γίνομαι ένα νέο φυτό, ένα στάχυ σιταριού. Αυτό που παθαίνω εγώ, το παθαίνουν όλοι οι σπόροι και οι καρποί. Τα σποράκια των λουλουδιών, τα κουκούτσια των φρούτων. Τι ποικιλία και τι ομορφιά υπάρχει γύρω μας! Μέχρι να βλαστήσουμε όμως και να γίνουμε νέα φυτά, πρέπει να κάνουμε υπομονή και να περιμένουμε να μας επισκεφτούν οι **Κατάλληλες Συνθήκες!** Εγώ, δε ντρέπομαι να σας το ομολογήσω, όταν γεννήθηκα και καμάρωνα στρουμπουλός και πρασινούλης πάνω στο στάχυ μου, δεν ήξερα τίποτα γι αυτές τις Κατάλληλες Συνθήκες κι ούτε, βέβαια, ότι τις όφειλα την ίδια μου την ύπαρξη, τη ζωή μου! Άκουγα τη μητέρα μου, την κυρία Ταξιανθία, να μιλάει γι αυτές μαζί με τις γειτόνισσες, τα άλλα στάχια δηλαδή, και μου λύθηκαν όλες οι απορίες μου. Οι Κατάλληλες Συνθήκες δεν είναι ούτε ποντίκια να σε τρώνε, ούτε καρακάξες να σου τσιμπούν κάθε λίγο και λιγάκι το τρυφερό σου κεφαλάκι. Όχι!

Οι τέσσερις καλοί μας μάγοι, που μας μετατρέπουν σε φυτά.

✓ Ήλιος

Ο Σπόρος Σιταράκης ένα πρωινό βρίσκει ξαφνικά ένα θησαυρό ψηλά στον ουρανό.

-Πως λάμπει!, φωνάζει, με θαμπώνει, με ζεσταίνει!

✓ *Νερό*

Η βροχή η Ψιχαλίτσα στο κεφαλάκι τον σκουντά.

Να δυο σταγόνες νερό δροσερό...κι ο Σιταράκης τις πίνει στο λεπτό!

✓ *Αέρας*

-Αχ! Αναστενάζει ο Σιταράκης με χαρά.

-Καλά περνάω εδώ! Έχω ζεστούλα και νερό, έχω τον ήλιο να με φωτίζει, μα κάτι μου λείπει. Τι να 'ναι αυτό;

Φιουρρρρ! Φιουρρρρ! Φιιρ! Σφυρίζει 'κάποιος δίπλα του τρεις φορές!

Ο αέρας σου λείπει μαθές! Πάρε τρεις αναπνοές

✓ *Χώμα*

•Εε! Είμαι κι εγώ εδώ! Το έδαφος διαμαρτύρεται με νεύρο και παλμό. Αν έλειπα κι εγώ, πώς οι Κατάλληλες Συνθήκες θα σε βοηθούσαν να βλαστήσεις, να πρασινίσεις και με τον ήλιο να χρυσαφίσεις;»

Τα παιδιά σπέρνουν ένα σποράκι σε ένα γλαστράκι, τοποθετούν ένα καρτελάκι με το όνομά τους και το «υιοθετούν», φροντίζοντας από δω και πέρα για την ανάπτυξή του. Εδώ αρχίζει η ιστορία του σπόρου σιταριού που όταν βλαστήσει, γίνει φυτό και ωριμάσει θα δώσει από το στάχυ του πολλά σποράκια σιταριού. Έτσι εξάπτεται η φαντασία και δημιουργείται το ενδιαφέρον των παιδιών να γνωρίσουν τις περιπέτειες του Σποροσιταράκη στα σταροχώραφα και στο νερόμυλο.

3^ο στάδιο

Το στάδιο περιλαμβάνει την πεζή μετάβαση των παιδιών από το Κέντρο στο εξωκλήσι του Αγίου Αντωνίου και από εκεί μέχρι παλιό νερόμυλο.

Παρέα με το Σιταράκη τα παιδιά ζουν τις περιπέτειές του από το σταροχώραφο, το μονοπάτι του δάσους, το επικίνδυνο ταξίδι στο στόμα του κόρακα μέχρι τη μυλόπετρα του νερόμυλου και το μοσχομυριστό ψωμί.

Συγκεκριμένα τα παιδιά οδηγούνται από μια σειρά ενημερωτικών πινακίδων που είναι τοποθετημένοι στα στενά σοκάκια του χωριού στο εξωκλήσι του Αγίου Αντωνίου. Η πρώτη πινακίδα έχει ένα σποροσιταράκι φτάνοντας μέχρι τη δέκατη που δείχνει τον προορισμό, δέκα (Προσανατολισμός).

Κατά τη διάρκεια της πεζοπορίας τα παιδιά εξερευνούν το χωριό, θαυμάζουν τις ομορφιές της φύσης, ανακαλύπτουν τη γλωρίδα και την πανίδα, ακούν και αναγνωρίζουν τους διάφορους ήχους και αναπνέουν τον καθαρό αέρα (Παρατήρηση του Περιβάλλοντος).

Στάση στο ξύλινο γεφύρι του Ξερόλακα όπου μαθαίνουν τι είναι το γεφύρι και ποια η χρησιμότητά του. Μαθαίνουν επίσης και για τη δημιουργία του χειμάρρου από τη διάβρωση του νερού (Φυσικά Φαινόμενα).

Πρώτη στάση στην εκκλησία του Αγ. Αντωνίου! Ξεκούραση στο προαύλιο της εκκλησίας και η ιστορία του σπόρου του Σιταράκη ξεκινάει...

...ενός σπόρου που ζούσε με τη μητέρα του και τα αδερφάκια του, τα άλλα σταχοσποράκια, σε ένα σταροχώραφο ενός μεγάλου χρυσαφένιου κάμπου.

Όσπου ένα καλοκαιριάτικο ζεστό πρωινό, ήρθαν οι άνθρωποι με τις θεριζοαλωνιστικές τους μηχανές και κατέληξαν μέσα σε μεγάλα σακιά στην καρότσα ενός μεγάλου φορτηγού όλα τα σποράκια...

...εκτός από το Σπόρο Σιταράκη! Ένας μεγαλόσωμος σπόρος του έδωσε μια σπρωξιά, τη στιγμή ακριβώς που έμπαιναν, κι ο Σπόρος Σιταράκης έχασε την ισορροπία του και έπεσε πάλι στο χωράφι...

Σιγά σιγά σουρούπωνε κι ο Σπόρος Σιταράκης άρχισε να κλαίει γιατί φοβόταν κι ένιωθε μόνος. Τότε εμφανίστηκε μπροστά του μια πανέμορφη κιτρινογαλαζοχρυσοπράσινη πεταλούδα.

Αφού της είπε τι είχε συμβεί, εκείνη τον λυπήθηκε και του είπε ότι θα έπρεπε να πάρει το ανατολικό δρομάκι, το οποίο θα τον οδηγούσε στα άλλα σποράκια.

Πήρε λοιπόν το δρομάκι που του είπε η πεταλούδα, απολαμβάνοντας ταυτόχρονα τις ομορφιές της φύσης.

- Τα παιδιά ψάχνουν να βρουν ποιο είναι το δρομάκι που πήρε ο Σιταράκης και το ακολουθούν...

Ξεχνώντας όμως τις οδηγίες της φίλης του της πεταλούδας που του είπε να προσέχει για να μη χάσει το δρόμο, βγήκε από το δρόμο καθώς μαγεύτηκε από το κελάηδισμα ενός πουλιού. Ξαφνικά τον φύσηξε ο Βοριάς και τον έστειλε στα γαμμά νύχια ενός κόρακα.

Ο κόρακας τον λιγουρεύτηκε στην αρχή, μετά όμως σκέφτηκε ότι αν τον οδηγούσε στα αδελφάκια του, στον παλιό νερόμυλο, θα έτρωγε λουκούλλειο γεύμα.

Ξεκίνησαν λοιπόν μαζί και ύστερα από μια πτήση γεμάτη αγωνία ο Σιταράκης βρέθηκε δίπλα στα υπόλοιπα σταχοσποράκια, τα οποία πέταξαν από τη χαρά τους μόλις τον είδαν! Ο κόρακας είχε κρατήσει το λόγο του και ο Σιταράκης ήταν τρισευτυχισμένος ανάμεσα στα αδελφια του. Ο κόρακας αντί να φάει τα σποράκια, άρπαξε ένα από τα λουκάνικα του Μπαρμπα- Μυλωνά που εκείνη την ώρα τα είχε κρεμασμένα έξω από το μύλο, έτοιμα για ψήσιμο.

Το ταξίδι του Σιταράκη σαν σπόρος σιταριού είχε τελειώσει. Τώρα θα άρχιζε ένα καινούργιο ταξίδι γι' αυτόν σαν αλεύρι ή σαν μια φέτα στα χέρια ενός μικρού παιδιού...

Στο στάδιο αυτό οι μικροί μαθητές έχουν τη δυνατότητα να διερευνήσουν ένα περιβάλλον στο οποίο η παρουσία του ανθρώπου είναι έντονη (από το πυκνοδομημένο περιβάλλον του χωριού στο καλλιεργούμενο από καρποφόρα δέντρα και σιτηρά γεωργικό περιβάλλον). Όπως αναφέρθηκε, η ενεργή συμμετοχή των μικρών μαθητών στη δραματοποίηση του παραμυθιού του Σιταράκη, ενεργοποιεί τη φαντασία τους και δημιουργεί ενδιαφέρον για την εξέλιξή του. Σήμερα η βάνανυση εισβολή των έτοιμων και τυποποιημένων πληροφοριών και παραστάσεων από την τηλεόραση, τα CD-players, το διαδίκτυο κλπ, στέρησαν από τα παιδιά την ενεργοποίηση της φαντασίας.

4^ο στάδιο

...και μεταφερόμαστε στον παλιό νερόμυλο. . .

...όπου μας υποδέχεται ο μυλωνάς και μας ξεναγεί....

Στα στάδιο αυτό οι μαθητές συμμετέχουν στη διαδικασία άλεσης του σιταριού, στο ζύμωμα του ψωμιού, στο ψήσιμό του, απολαμβάνουν το ψωμί που παρασκεύασαν.

Οι μαθητές ενημερώνονται για τη λειτουργία του νερόμυλου από τον εκπαιδευτικό – μυλωνά, παρατηρούν τους μηχανισμούς άλεσης και κίνησης, διαπιστώνουν τη δύναμη

του νερού που κινεί τη φτερωτή και αυτή με τη σειρά της την τεράστια μυλόπετρα που όταν τρίβεται στην ακίνητη μυλόπετρα μετατρέπουν το σιτάρι και τα άλλα δημητριακά σε αλεύρι.. Ιδιαίτερο ενδιαφέρον έχουν τα λαογραφικά στοιχεία , ιστορίες και μύθοι για το νερόμυλο και το μυλωνά. Επισκέπτονται το μυλαύλακα που οδηγεί το νερό στην καρούτα, μαθαίνουν τι είναι η καρούτα και ποιος είναι ο ρόλος της και εξετάζουν τα φυσιογνωστικά χαρακτηριστικά του νερού (διαύγεια, θερμοκρασία, οσμή) με τις αισθήσεις τους. Εδώ συμμετέχουν στη δραματοποίηση του ποιήματος του Ζ. Παπαντωνίου «Από πού είσαι ποταμάκι;».

Γνωρίζουν τον παραδοσιακό τρόπο άλεσης των δημητριακών με τον χειρόμυλο τον οποίο και προσπαθούν να γυρίσουν και συγκρίνουν τους δυο τρόπους.

Στο πρώτο μέρος του σταδίου αυτού αξιοποιείται η παρατηρητικότητα των μαθητών και έχουν την ευκαιρία να ακούσουν πρώτη τους ίσως φορά για τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, για τη δύναμη του νερού, για τη μετάδοση της κίνησης, για την τριβή και να διαπιστώσουν μόνοι τους την καθαρότητα του νερού και την ταχύτητά του.

Στο επόμενο μέρος του σταδίου οι μαθητές συμμετέχουν στη διαδικασία της προετοιμασίας του ψωμιού ολικής άλεσης και στο ψήσιμό του και μαθαίνουν για το ψωμί και την παράδοσή του (σταύρωμα ψωμιού, παροιμίες).

Ο αυθορμητισμός, το ενδιαφέρον και η επιθυμία των μαθητών για συμμετοχή με στόχο τη δημιουργία, αποτελούν καταλυτικό παράγοντα για την ομαλή ροή του προγράμματος. Ειδικότερα όταν στο πρόγραμμα συμμετέχει ο πραγματικός μπάρμπα – μυλωνάς ή η γιαγιά που με την αφήγηση παλιών ιστοριών δείχνουν τη διαδικασία άλεσης και παρασκευής ψωμιού οι μαθητές έχουν τη δυνατότητα να απομυθοποιήσουν διαδικασίες άγνωστες πλέον σ' αυτούς.

Κατά τη ροή του σταδίου συχνά τυχαία γεγονότα προκαλούν ενδιαφέρον. Σε τέτοιες περιπτώσεις

Τα γεγονότα διερευνώνται και πολλές φορές διαμορφώνουν υπάρχουσες δραστηριότητες ή συνιστούν νέες.

Η διαθεματικότητα των επί μέρους δράσεων του σταδίου είναι πιστεύουμε τόσο ενδιαφέρουσα, όσο και παραγωγική αφού οι μαθητές συναντούν έννοιες από τη φυσική (μετάδοση της κίνησης, δύναμη του νερού, περιστροφική κίνηση, τριβή, κα), τη χημεία (καθαρότητα νερού), τη λαογραφία , την οικιακή οικονομία, τη διατροφή κα.

5^ο στάδιο

Αποθεραπεία, αξιολόγηση

Ωρα για φαγητό...

Τα παιδιά απολαμβάνουν το ψωμί που παρασκεύασαν τα ίδια, μαζί με τυράκι, κάποιο λαχανικό και ελιές.

Είναι πολύ σημαντικό να γνωρίσουν την αξία της σωστής διατροφής τόσο για την υγεία τους όσο και για την ανάπτυξή τους. Ένα απλό γεύμα, όπως αυτό που απολαμβάνουν στο τέλος , του προγράμματος, είναι ένα σχεδόν πλήρες υγιεινό γεύμα. Κι αυτό γιατί το ψωμί ολικής άλεσης περιέχει υδατάνθρακες και φυτικές ίνες (κυταρίνες), το τυρί πολύτιμες ζωικές πρωτεΐνες και οι ελιές με τα λαχανικά βιταμίνες και ανόργανα άλατα.

Μετά το φαγητό τα παιδιά συμμετέχουν σε παιχνίδια όπως στο κινητικό - παραδοσιακό (ο καρβελάς, που παίζεται στην Ήπειρο), αλλά και παιχνίδι ρόλων όπως το θεατρικό δρώμενο «Το πιο γλυκό ψωμί».

Στο τέλος του εκπαιδευτικού προγράμματος και για την ολοκλήρωσή του είναι απαραίτητη η αξιολόγησή του. Επειδή το πρόγραμμα απευθύνεται σε μαθητές που ακόμα δεν χειρίζονται με άνεση τον γραπτό λόγο. Ως εκ τούτου η αξιολόγηση γίνεται με χειροτεχνικές κατασκευές, και με συζήτηση

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Το πρόγραμμα καλείται να συμβάλλει όσο το δυνατόν περισσότερο στη διαμόρφωση άποψης για την αξία της σωστής διατροφής, καθώς επίσης να ενημερώσει τους μαθητές για τις διαφορές σπόρων – καρπών, για τη σωστή ανάπτυξη των φυτών και για τη διαδικασία της επεξεργασίας των δημητριακών με τρόπους φιλικούς προς το περιβάλλον.

Όπως επισημάνθηκε στο πρόγραμμα πολλές δραστηριότητες έχουν ένα μυθοπλαστικό χαρακτήρα. Μέσα από αυτές τις μυθοπλαστικές καταστάσεις και χωρίς να χάνεται η ουσία της ρεαλιστικής προσέγγισης των στόχων, οι μαθητές οδηγούνται στο επιθυμητό αποτέλεσμα.. Το γεγονός επίσης πως η ροή των δραστηριοτήτων στο πεδίο χαρακτηρίζονται από συνέχεια με κορύφωση τη γευστική δοκιμή του ψωμιού που συμμετείχαν στην παρασκευή του, ο ενθουσιασμός των μαθητών τα οδηγεί στην αβίαστη έκφραση των συναισθημάτων τους που διατυπώνονται στο στάδιο της αξιολόγησης..

Η συμμετοχή των συνοδών εκπαιδευτικών στο πρόγραμμα συμβάλλει στην ομαλή διεξαγωγή του, κυρίως λόγω της μικρής ηλικίας των μαθητών

Ακόμα κι όταν βρέχει η φύση είναι πολύ όμορφη

Όταν όπως οι καιρικές συνθήκες είναι πολύ άσχημες...

• Μένουμε στον ειδικά για τα μικρά παιδιά διαμορφωμένο χώρο του Κέντρου Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης. Όπου συμμετέχουν σε διάφορες δραστηριότητες όπως:

• Προβολή έργων ζωγραφικής του Θεόφιλου, του Βαν Γκογκ και άλλων σπουδαίων ζωγράφων με θέμα το σιτάρι και το ψωμί.

• Το «κυνήγι του κρυμμένου θησαυρού» (παρατηρητικότητα)

• Θεατρικό δρώμενο «Το πιο γλυκό ψωμί»

• Παιχνίδι κινητικό- παραδοσιακό (ο καρβελάς, που παίζεται στην Ήπειρο)

• Παιχνίδι ομαδικό

• Αλευρώματα

• Λογοτεχνία: ποιήματα, δημοτικά τραγούδια

• Αισθητηριακές ασκήσεις και ασκήσεις νόησης (Λεκτική, Παρατηρητικότητας, Αρίθμησης, Κατάταξης, Αφής, Ακοής, Βάρους)

• Επίσκεψη στο Λαογραφικό Μουσείο Βελβεντού

Η ακόμα

Υλοποιείται από το Εκπαιδευτικό Πρόγραμμα του Λαογραφικού Μουσείου Βελβεντού «τότε στο Βελβεντό.....» η ενότητα «ο κύκλος του ψωμιού».

ΠΗΓΕΣ - ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Διηγήσεις μεγαλύτερων σε ηλικία γεωργών
2. Κοσμάς Ιωάννης, μυλωνάς
3. Οικολογία για παιδιά, Janise Vancleaves, Πνευματικός, 1997
4. Περιβαλλοντική Εκπαίδευση, Αλέξανδρος Γεωργόπουλος, Ελισάβετ Τσαλίκη, Gutenberg, 2005
5. Λαογραφικοί Αντίλαλοι, Αθηνά Τζινίκου-Κακούλη, Μ.Ο.Β., 2000
6. Το βιβλίο του μικρού πράσινου καταναλωτή, J. Elkiigton, J. Hailes, D. Hill, Σέλλας, 1992
7. Διαθεματικό εκπ/κό υλικό για την ευέλικτη ζώνη καινοτόμων δράσεων, ΥΠΕΠΘ, 2001
8. Μυθολογικά του νερού, Επτά Ημέρες-εφημερίδα Καθημερινή, 2000
9. Μύλοι και μυλωνάδες, Ιωάννη Ρούσκα, Αθήναι, 1999
10. Τα παραδοσιακά επαγγέλματα του Βελβεντού, έκδ. Δημοτικού Σχ. Βελβεντού, 2000
11. Λαογραφικό Μουσείο Βελβεντού, έκδ Δήμος Βελβεντού, 2006